

У краіне музыкі і казкі: Эрнст Тэадор Амадэй Гофман і Якуб Колас

Казка і музыка – два светы, дзве чарадзейныя краіны, чымсьці дзіўна падобныя, хоць і зусім адрозныя паміж сабой. Так адрозніваюцца рэчыва і энэргія, вада і святло, зямля і сонца. Непадобныя, зробленыя нібыта з рознай матэрыі, яны так часта бываюць побач, злучаюцца між сабой, бо нязменна нясуць цэлую гамму пачуццяў, выпраменьваюць дабро, аднаўляюць гармонію – тую вышэйшую гармонію, з якой “аснована і выткана жыццё і злучана быццё і небыццё” [4, с. 291], калі выкарыстаць паэтычную формулу Коласа, і якую здольнае пачуць толькі чыстае-чыстае сэрца, па-дзіцячы ясны розум, незаплямленае сумленне.

“*Песняй* сэрцайка сагрэта, *казкай* ясняцца дзянькі” [4, с. 294–295], – піша Я. Колас у паэме “Сымон-музыка”. З гэтай вечнай асновы – з *краіны музыкі і казкі* – пачынаецца свет мастацтва. Яно пачынаецца “ад роднае зямлі, ад гоману бароў, ад *казак* вечароў, ад *песень* дудароў...” (Колас, выдзелена намі – Г.А.) [3, с. 291], і “...толькі нямногія, абудзіўшыся ад сваіх мрояў, уздымаюцца ўверх і, прайшоўшы праз краіну мараў, дасягаюць ісціны. Гэта і ёсць вяршыня – судакрананне з нявыказаным, спрадвечным!” (Гофман) [2, с. 62].

У свеце мастацтваў несупастаўляльна часта звязана паміж сабой патаемнымі, нябачнымі вузамі, дыпаўнае адно другое, спасцігаецца адно праз другое, дапамагае зразумець сябе праз супралегласць. Гофман і Колас – “чыстыя” супралегласці. Экстатычны, “паветраны”, “замагільны” Гофман вядзе ў краіну чарадзейных чарчарак, ажыўшых лялек, птушак-перасмешніц і шчаўкунка, што перамагае мышынае войска. Колас урос у зямлю стогадовым дубам, але не пакінуў свайго маленькага кавалка зямлі, дзе ён толькі і можа расці ў паўнаце свайго жыцця.

Супастаўляючы несувымернае, непадобнае, мы пачынаем паглыбляцца туды, дзе гэта непадобнае можа злучыцца паміж сабой. Так, дзве паралельныя лініі не сыходзяцца. Але ў іншай прасторы, праз новы пункт гледжання мы бачым, як адбываецца немагчымае. Гэта апошняе завецца мастацкім светам – мастацкай рэальнасцю літаратурных твораў, пастаўленых побач і суаднесеных паміж сабой. Паміж мастацкім светам аднаго твора і мастацкім светам другога працягваюцца ланцужкі-ніці, якімі гэтыя рэальнасці прарастаюць адна ў другую, жывяць і адухаўляюць адна адну. Варта толькі вызначыць сцяжынкi-вобразы, па якіх ад свету Коласа можна перайсці да свету Гофмана, знайсці тыя цудадзейныя ніці, якімі чарадзействы гофманаўскага свету прарастаюць у шматфарбны свет коласаўскай спадчыны. Мастацкая рэальнасць класічнай літаратуры – гэта ўрадлівая глеба, дзе набываюць новае жыццё плённыя зерні чужой зямлі. І дзякуючы ёй напаўняецца жывымі вобразамі духоўны свет сучасніка, перад унутраным зрокам якога паўстаюць калейдаскапічныя адбіткі мінулага, прывіды, што нарадзіліся і жылі ў душы мінулых часоў, далёкіх ад роднага дому народаў.

Толькі б знайсці, намацаць, адрадзіць гэтыя ніці, гэтыя сцяжынкi, якімі і на якіх душа чалавека можа дакрануцца да іншай душы, да душы творцы. Так свет Коласа прыцягвае да сябе свет Гофмана. А свет казачніка Гофмана ўздывае на новую вяршыню адкрыцці Коласа-песняра.

“Тут і там, паміж галінак, па раслінам, мы ўемяся, сплятаемся, кружым, качаемся...”, – слухаў дзіўную песню змейкаў студэнт Ансельм і думаў: “Вядома, гэта нішто іншае, як вячэрні вецер, але толькі ён сёння штосьці вымаўляе надта зразумела” [1, с. 400]. А разам з ім да песень раслін і паветра прыслухоўваецца казачнік Гофман. Ён і толькі ён, музыкант Гофман, мог пачуць дзіўны звон крышталёвых званочкаў у галінках бузіны, цудоўную гармонію ў шопаце паветра, у прызнаннях сонечных промяў, што прабіліся скрозь хмары, у дзівосных словах залаціста-зялёнай яшчаркі, што несліся з куста.

Чыя душа зможа пачуць гэту песню, адчуць незямную гармонію ў здаецца знаёмых гуках-спевах? Толькі тая, што сама здольная адгукнуцца на вышэйшы заклік, адгукнуцца дзіўным водгаласам, непадобна да іншых арганізаваным ладам душы: “Бо як толькі звон зазвоніць, / Як завойкае ўвышы, – / Адгукнуцца, загамоняць / Струны ўсе яго душы... / Але чуў ён, чуў душою, / Сэрцам чуткім і жывым / У тым зьоне штось такое, / Што жыло і ў ім самім” [4, с. 296–7], – Сымон-музыка зусім непадобны да сваіх аднавяскоўцаў, але такі блізкі студэнту Ансельму.

Студэнт Ансельм і Сымон-музыка вераць у свет дзівосаў і імкнуцца да яго, прагнуць незвычайнага, трыпцюва-пяшчотнага і шукаюць яго. “Усё дзіўнае і цудоўнае, што кожны дзень адбывалася са студэнтам Ансельмам, зусім выбіла яго са звычайнага жыцця” [1, с. 446]. Героі шукаюць не з дапамогай “святла розуму”. Яны шукаюць уражлівым сэрцам, усім ладам-складам душы, сугучнай гармоніі Сусвету і пабудаванай у суладдзі з ёй. “... твае грудзі хвалюць цёмнае пачуццё, што недзе і калісьці павінна быць выканана нейкае высокае... жаданне... і ў гэтым тамленні па нечаму невядомаму... ты робішся нямым і глухім да ўсяго, што цябе тут акаляе” [1, с. 413–414].

“У яго быў свет цікавы, / Свае вобразы, жыццё, / І ў душы яго ўсе з’явы / Сваё мелі адбіццё” [2, с. 295]. Колас нібыта дае адказ “почтеным” героям Гофмана, якія прынялі Ансельма “за п’янага і звар’яцелага”, маўляў, “спадар, як бачыш, не ў сваім розуме!” [1, с. 402]. Ён дае адказ вобразам Сымона-музыкі, перастварыўшы у радках паэмы лёс чалавека, адарванага ад звычайнага мяшчанскага існавання, ад жыцця будзёнага, скіраванага на забеспячэнне выключна ўтылітарных патрэб.

Сымон-музыка “маладзейшы” за студэнта Ансельма на 100 год. І на 100 год ён старэйшы за нас, сённяшніх. Героі Гофмана і Коласа “адарваныя” ад нас адлегласцю ў 100 і ў 200 гадоў. Але болей, чым ад нас, яны “адарваны” ад свайго асяроддзя, ад таго знясільваючага, што ператварае чалавека ў жывёлу, ад таго шэрага, што перафарбоўвае ў шэрае ўвесь свет, ад таго “почтэннага”, што з людзей робіць вінцікі аднаго памеру і стандарту. “Адзінокі колас жыта / Рос замкнёна і забыта, / Адарваны ад загона” [4, с. 293]. “У самоце-адзіноце

/ Песні, байкі ён тварыў” [4, с. 295]. Так Сымон-музыка з яго распахнутаю усяму свету душой аказаўся непатрэбным, “лішнім” для сваіх родных, для аднавяскоўцаў.

Студэнт Ансельм прываблены незвычайнымі шолахамі-шопатам, якія чуюцца яму ў кусце бузіны і адгукаюцца ў душы палымянымі жаданнямі. І зноў і зноў прачынаюцца яго думкі і пачуцці, “і зноў ахапапіла яго невыказаная прага” [1, с. 403], калі “стала рухацца ўсё, быццам прачнуўшыся да радаснага жыцця”, “калі ўсё тое, што ў іншы час уяўляецца важным і значным... раптам пачынае здавацца пошлым і нішчым...” [1, с.401, 413]. І гэтыя новыя адчуванні і памкненні адгукаюцца ў яго душы і прагнуць ўвасаблення. Пакоі архіварыўса ўяўляюцца нібыта аранжарэя, дзе “з абодвух бакоў да самага даху ўздымаліся рэдкія цудоўныя кветкі і нават вялікія дрэвы з лістамі і кветкамі здзіўляльнай формы. Магічнае асляпляльнае святло было паўсюдна... Калі студэнт Ансельм углядаўся ў кусты і дрэвы, яму бачыліся доўгія праходы, якія цягнуліся некуды ўдалячынь” [1, с. 428]. У аснове гэтага бачання, гэтага захаплення – “толькі ўнутраная сіла”, “загартаваная вера і сапраўднае каханне” [1, с. 433, 441].

У звычайным, агульнапрынятым, хрэстаматычным вымярэнні проза Гофмана і паэзія Коласа несупастаўляльныя. Але яшчэ болей несупастаўляльныя паэзія і проза жыцця, яе духоўныя вымярэнні – і нішчымнасць, крохаборства, утылітарызм, якія прыніжаюць чалавечую годнасць, нішчаць чалавечы гонар. Гэе, што было такім чужым і Гофману і Коласу. Казкі Я. Коласа сваім сацыяльным падтэкстам надзвычай блізкія казкам-аповесцям Гофмана “Залаты гаршчок”, “Крошка Цахес, па мянушцы Цынобер”. Нацыянальнае мінулае, тагачасная сітуацыя ў Германіі (Гофман) або на беларускіх землях (Колас) – той фон і кантэкст, у якім адбываецца дзеянне літаратурных казак абодвух пісьменнікаў.

На працягу стагоддзяў Свяшчэнная Рымская імперыя германскай нацыі (з фактычным падзелам на 360 дробных феадальных утварэнняў), а з 1806 г. Германскі саюз (з 39 дзяржаў) “...была адна прагніўшая, гніючая маса”, – пісаў Ф. Энгельс пра Германію, што не пазбавілася яшчэ сваіх феадальных парадкаў [7, с.].

Сын чыноўніка, дзяржаўны служачы, Гофман шукаў сябе і сваё прызвание і нязменна прыходзіў да таго, з чаго пачынаў у юнацтве і чаму варта было прысвяціць усё жыццё: музыка, жывапіс, літаратура. Юрыст па адукацыі, ён быў на прускай дзяржаўнай службе ў Кёнігсберге. Звольнены ў выніку французскай акупацыі, стаў кампазітарам і настаўнікам музыкі (“вымушаны прадаць сюртук, каб паесці”, – прызнаваўся ў гэты час Гофман), тэатральным капельмейстэрам і музычным крытыкам у Бамбергу, Лейпцыгу і Берліне. З 1816 г. – саветнік Вышэйшага апеляцыйнага суда ў Берліне.

Сын лесніка, настаўнік па адукацыі і прызначэнню, Міхась Міцкевіч успрыняў сваё пакліканне быць “коласам”, які збірае жыццёвую энергію ад зямлі і ад сонца, высыпае ў поўную сілу, каб вярнуць усё багацце зямлі, якая ўзрасціла яго, якую апрацоўвае і на якой жыве селянін.

1910-я гады ў імператарскай Расіі, першыя паслярэвалюцыйныя гады – гэта час абвастрэння сацыяльных супярэчнасцей, трагічных падзей вайны і рэвалюцыйных пераўтварэнняў. «... калі мы суаднясем змест “казак жыцця” з часам іх напісання, – пісаў М. Мушынскі, – дык убачым, што яны ўяўляюць своеасаблівую кардыяграму інтэлектуальна-духоўнага жыцця Коласа-мастака: штуршком для стварэння “казкі” паслужылі тыя ці іншыя грамадска-палітычныя падзеі, але змест “казкі” – гэта ўжо глыбокае асэнсаванне падзеі ў яе гістарычнай перспектыве, у суаднесенасці з паступальным рухам грамадства. Гэта – спроба спасціжэння сэнсу гістарычных зрухаў, спасціжэння філасофіі гісторыі. Канкрэтны разгляд “казак” цалкам пацвярджае справядлівасць сказанага», – піша М. Мушынскі [6, с. 97].

Той глыбокі сацыяльны падтэкст, яго філасофскае пераасэнсаванне з дапамогай казачных, фантастычных вобразаў, чым адметныя “казкі” Коласа, выступаюць таксама як спецыфічная якасць прозы Гофмана. Таму словы беларускага даследчыка М. Мушынскага, адрасаваныя “казкам” Коласа, можна адрасаваць і прозе Гофмана: творы гэтага жанру “паступова... пачалі ўсведамляцца аўтарам не проста як апаўданадзі з пэўнымі жанрава-стылёвымі прыкметамі і нават не як пэўны цыкл, а як самастойны літаратурны твор, дзе кожная напісаная ў розны час “казка” стала асобнай старонкай канцэптуальна-філасофскіх роздумаў не над побытавымі з’явамі, а над эпахальнымі праблемамі быццёвага характару – мэты і сэнсу жыцця, прызначэння чалавека ў свеце, яго ўзаемадачынэнняў з прыродай, межаў чалавечага пазнання” [6, с. 97].

У мастацкім свеце казкі пра залаты гаршчок героі Гофмана здабываюць тое, чаго прагнуць усёй душой. Вераніка бачыць сябе “гаспажой надворнай саветніцай”, якая жыць “ў прыгожай кватэры”, на ёй “шляпка найноўшага фасона, новая турэцкая шаль”, яна снедала ў элегантным негліжэ каля акна... і франты, што йшлі міма, цішком глядзелі ўверх, і яна выдатна чуе: “Што за боскае стварэнне гэта жанчына, надворная саветніца, і як цудоўна ёй пасуек яе маленькі чэпчык!” [1, с. 420]. Маленькая звычайная мара маленькай звычайнай дзяўчынке здзяйсняецца: прайшоў час, і «гаспажа надворная саветніца Геербранд сядзела сапраўды ў акна, як яна бачыла сябе раней духоўным зрокам, у прыгожым доме на Новым рынку, і, усміхаючыся, глядзела на мінаючых шчогалей, якія, ларніючы яе, усклікалі: “Што за боская жанчына надворная саветніца Геербранд!”» [1, с. 463–4].

Мары здзяйсняюцца і ў цудоўным свеце ансельмавай казкі: з’яўдаючыся з каханай Серпяніцай, ён разам з ёю “перасяліўся ў таямнічае, цудоўнае царства, у якім ён прызнаў сваю айчыну, па якой ўжо даўно сумавала яго душа, поўная дзіўных памкненняў і прадчуванняў” [1, с. 464]. Але і ў цудоўнай Атлантыдзе герой атрымаў “хорошенькое поместье” [1, с. 465], як і залаты гаршчок – адзнакі таго, што нават і ў далечыні ад зямнога свету, ад дробязей зямнога быцця чалавек тым не менш застаецца прывязаным да іх, у пэўным сэнсе залежным і ад гэтага свету, і ад яго стварэнняў.

“Ансельм здабывае шчасце толькі тады, калі яму ўдаецца канчаткова сысці ў звышпачуццёвае “царства паэзіі”, павярнуўшыся спінай да “прозы рэальнасці”, перш за ўсё да рэальнасці горада Дрэздэн. Звычайнае жыццё для яго, як і для аўтара, – гэта ўсяго толькі нікчэмнае ўбоства і мяшчанская абмежаванасць... Паэзія і рэальнасць не толькі проціпастаўляюцца адна адной, але і крытычна ацэньваюцца ў іх узаемасувязі” [3, с. 78].

Любімы герой Гофмана-рамантыка застаецца ў свеце казкі і дзівосаў. Любімы герой Коласа-рэаліста прыносіць рамантыку-каханне ў свет жыццёвых клопатаў-пакут, дзе само жыццё становіцца выпрабаваннем душэўных парываў, магутнасці высокага таленту, кахання. Пантэістычнае зліццё чалавека з прыродай, гарманічны стан іх суіснавання знаходзім у абодвух – у Коласа і ў Гофмана: “але чуў ён, чуў душою, / Сэрцам чуткім і жывым / У тым звоне штось такое, / Што жыло і ў ім самім” (Я. Колас [4, т. 4, с. 297]). “Я знаходзіўся ў цудоўнай даліне і слухаў, аб чым спяваюць адна адной кветкі. Толькі сланечнік маўчаў і сумна схіляўся наніз закрытым венчыкам. Нябачныя вузы прыцягвалі мяне да яго. Ён схіліў голаў – вяночак раскрыўся, а адтуль на насустрач заззяла вока. І гукі, як промні святла, пацягнуліся ад маея галавы да кветак, а тыя грагна ўцягвалі іх. Усё шырэй і шырэй раскрываліся пялёсткеі сланечніка – мыні полымя паліліся з іх, ахапілі мяне, – вока знікла, а ў падвяночку і кветкі апынуўся я” [2, с. 62–63], – піша Гофман. “...І сама сабой галоўка / Загарушыцца, кіўне / У тахт нейкім дзіўным спевам, / Што звіняць вакол яго, / І ласкаючым паведам / Песціць, гойдае ўсяго... Ён і рэха сваё іліча / І размову вядзе з ім” [4, с. 295], – прызнаецца Колас.

Рамантыкі і рэалісты ставяць адну і тую ж праблему – “адарванасці” героя ад “нішчымнасці і дробязей паўсядзённага жыцця” [1, с. 464]. Але вырашаюць яе па-рознаму. Матыў парушэння сувязей мадыфікуецца праз аднаўленне страчаных сувязей у іншых праявах (у Коласа і ў Гофмана): праз сувязь паміж чалавекам і (іншым, другім) чалавекам (Ансельм і Серпенціна, Сымон і Ганча), сувязь паміж чалавекам і прыродай. Але сувязь паміж чалавекам і светам у абодвух творцаў разглядаецца па-рознаму. У мастацкім свеце Гофмана ёсць іншы, другі, вышэйшы свет – Атлантыда – “таямнічае, цудоўнае царства, у кім ён прызнаваў сваю айчыну, па якой засумавала яго душа, поўная дзіўных памкненняў і прадчуванняў” [1, с. 464]. У Коласа героі ідуць па сцяжынках жывога жыцця, падзяляючы народныя пакуты і смутак і адольваючы іх сілай свайго кахання, сілай музыкі, – усім тым, што нёс “агонь душы і сэрца жар” [4, с. 485].

І Гофман, і Колас пісалі казкі. Казка набліжае дарослага чалавека да свету дзяцінства, калі надзвычай востра і ўпершыню ўспрымаюцца найвялікшыя дзівосы навакольнага свету. Казка Гофмана “Шчаўкунок і мышыны кароль”, аздобленая неўміручай музыкай П.І. Чайкоўскага, – адзін з найвялікшых шэдэўраў усіх часоў і народаў. Калі чалавецтва сустрэнецца з іншапланетнай цывілізацыяй (гэта пытанне любілі задаваць у 1960-я гады ў пачатку асваення касмічнай прасторы), які свой найвялікшы шэдэўр, якое найвялікшае

дасягненне можа прадставіць чалавецтва? І сярод адказаў быў гэты: “Шчаўкунок”, па-дэ-дэ з балета Чайкоўскага “Шчаўкунок”.

Мышынае войска, лялечныя салдацікі, гарматы, стужкі, драўляныя конікі і розныя іншыя лялькі, чарадзейныя змейкі – усе гэтыя адухоўленыя Гофманам казачныя істоты жывуць і дзейнічаюць у яго мастацкім свеце. У казачным свеце Коласа прамаўляюць Ручаёк і Вецер, а адзінокае Дрэва любіць “паслухаць, што гаманіў непаседа Вецер, таксама і Ручаёк любіла яно, толькі не ўмела сказаць, як моцна любіць яго” [5, с. 114].

Пясняр – гэта той, каму дадзена мова расказаць пра гэта – “як моцна любіць”, а таксама пра тое, як “сонейка, выплыўшы з-за лесу”, песціла Жалудок “сваім цяплом, бы тая маці” [5, с. 115], але найперш расказаць пра гора, “якое выцерпела гэта Каліўка жыта”, пра тыя слёзы, якімі заплакала Хмарка “над роднымі палямі” [5, с. 117, 122]...

Абодва аўтары апіраюцца на традыцыі народнай творчасці, каб узысці на вяршыні літаратурнага майстэрства. Яны абодва шукаюць свае вытокі ў нацыянальнай даўніне, каб узгадаць пра неўміручае багацце, пра непрыхаваную прыгажосць той спадчыны, якую пакінула родная зямля, і каб паказаць, што нацыянальная мінуўшчына нарадзіла скарб, які, “пазычаны, адбіты, / У сэрцы перажыты / І росамі абмыты” і які “як доўг, як дар, / Дае пясняр” [4, с. 291]. Але ёсць у гэтай даўніне столькі трагічных малюнкаў, столькі тужлівых і жаласных нот, што сэрца музыкі не можа не жахнуцца, не адгукнуцца ўслед. А колькі Зла разлілося з тых даўніх часоў, як распаўзлося яно па сёлах і гарадах, па краінах і кантынентах... Заўважыць гэтае Зло, адчуць яго ўдушлівы подых дазволена ў творах абодвух пісьменнікаў.

Але ж мышынае войска перамагае слаўны Шчаўкунок. Гэты герой увасабляе прыгажосць найвялікшага свята – свята сустрэчы Новага года. Яно ўвасабляе тую доўгачаканую перамогу над сіламі Зла, тое адраджэнне святла, аднаўленне, перараджэнне чалавечай душы, якое так чакаюць, якой так прагнуць героі Гофмана і Коласа.

“Зло – не заўсёды Зло” [5, с. 115], – кажа Колас.

І мышынае войска было разбіта. І крошка Цахес пазбавіўся сваіх неспраўдлівых дзівосаў, тых здольнасцей, якімі адарыла яго фея. І яму больш не ўдаецца выдаць уяўнае за сапраўднае, ён больш не пазбаўляе іншых тых высокіх талентаў, якіх дамагаюцца героі Гофмана ў цяжкай працы, у імгненнях творчага ўзлёту і лунання, ён болей не ўспрымаецца як усемагутны ўладар думак і паўнаўладны пераможца.

А Шчаўкунок ператвараецца ў Прыгожага прынца. Таму што такі закон жыцця, закон усеўладнага сусвету, якому падпарадкавана і муза Гофмана, і муза Коласа.

Музыка – мастацтва, якое разбурае асновы Вавілонскай вежы, той вежы, якая ўзведзена між людзьмі, між народамі. Музыка злучае ў адзінае цэлае, не маючы чалавечай мовы. Але яна мае асаблівую мову – яна размаўляе на мове чалавечых пачуццяў, на мове душы. І адбываецца цудоўная размова чалавечай душы з Богам, нячутная размова душ паміж сабою, яўленая,

ажыщцёўленая ў гармоніі музычных гукаў і спеваў. Так размаўляюць з іншымі героямі Гофмана – кавалер Глюк, студэнт Ансельм...

Музыка – першае з мастацтваў, якое набліжана да вечнасці, да найвялікшай гармоніі Сусвету. І гэта найлепш разумелі рамантыкі, чые душы адмаўлялася ад прыземленасці паўсядзённых турбот, ад прагнасці і “крахаборства” (як сказаў бы Гофман) і лунала ў свеце мараў, цудаў, дзівосаў, заварожаная “вясёлкавым ірдзеннем”, “шолахам начэй” і тысячамі “ніцей, з якіх аснована і выткана жыццё” (як сказаў Колас). “Усеўладна заключаў ён у гукі ўсё, у чым з гранічнай сілай выяўляецца нянавісць, каханне, адчай, палкасць” [2, с. 67]...

Музыка – краіна, дзе натуральна жывуць і дыхаюць ва ўсе грудзі героі Гофмана і Сымон-музыка Коласа. Абодва пісьменнікі – рамантыкі-музыкі, якія ўзлуналі па-над светам пустым і ненажэрным, дзе галоўная мара – вяршыня харчовага ланцуга, на якую караскаюцца, пазабыўшыся пра першыя вясновыя кветкі і ільдзінкі, якія так цудоўна спалучаліся ў далёкім дзяцінстве, калі мы ўсе разам яшчэ не адвучыліся глядзець на зямлю і бачыць яе сапраўдныя прыгажосці.

Колас і Гофман былі ахопленыя *адзіна верным пачуццём*, як можна сказаць, перафразіруючы Хемінгуэя, – пачуццём любові, якая злучае не толькі мінулае і сучаснае, паэзію і прозу, музыку і слова, але найперш яна збліжае нашы народы, людзей, хто прагне сустрэчы з сапраўднымі дыямантамі чалавечай душы, з тым з чаго “аснована і выткана жыццё і злучана быццё і небыццё...” І адной з праяў гэтага пачуцця была любоў да найвялікшага з мастацтваў, да музыкі, бо яна сама была тым дзівосным покрывам, якое раскінулася над зямнымі прасцягамі, была той вясёлкаю, што злучыла “быццё і небыццё”, мінулае і сучаснае. Як сустрэліся ў 1809 годзе, 22 гады пасля смерці кампазітара, кавалер Глюк і яго паслядоўнік-нашчадак, герой апавядання “Кавалер Глюк” Гофмана, за вобразам якога праступае трапяткая постаць нямецкага пісьменніка.

Творца – гэта той, хто адкрывае “священное непосвященным” [2, с. 67]. А кожны новы зварот да творчасці пісьменніка-класіка – гэта своеасаблівыя “мадуляцыі... што з кожным паўторам ... нібыта абнаўляліся і маладзелі” [2, с. 66]. У нараджэнні новых думак, ва ўзрастанні сілы мастацкіх вобразаў, ва ўзнаўленні творчага духу і высокага натхнення і заключаецца адна з наймагутных перадумоў існавання мастацтва слова, як і мастацтва музыкі, як і іншых відаў мастацтваў. Бо чалавек вымяраецца не толькі велічынёй свайго матэрыяльнага дабрабыту, але напоўненасцю духоўнай энергіяй, рэалізаванасцю свайго творчага патэнцыялу на карысць чалавечага і вечнага.

Літаратура:

1. Гофман, Э.Т.А. Житейские воззрения кота Мурра. Повести и рассказы. Пер. с нем./ Э.Т.А. Гофман. – М. : Худож. лит., 1967. – 774 с.
2. Гофман, Э.Т.А. Кавалер Глюк ; Дон Жуан / Э.Т.А. Гофман / Избранная проза немецких романтиков. В 2-х т. Т. 2. Пер. с нем./ Сост. А. Дмитриева ; коммент. М. Рудницкого. – М. : Худож. лит., 1979. – С. 57–81

3. История немецкой литературы. В 3 т. Т. 2 : Пер. с нем./ Общ. ред. А. Дмитриева. – М. : Радуга, 1986. – 344 с.
4. Колас, Я. Сымон-музыка // Колас, Я. Збор твораў : у 7 т. / Я. Колас ; рэдкал.: П. Броўка [і інш.]. – Минск : Дзярж. выд-ва БССР, 1952. – т. 4. – 498 с.
5. Колас, Я. Песні жальбы ; Казкі жыцця : для ст. шк. узросту / Якуб Колас ; прадм. У. Гніламёдава, М. Мушынскага. – Мінск : Маст. літ., 2007. – 230 с. – (Бібліятэка школьніка).
6. Мушынскі, М. Мае Каласавіны : 3 вопыту вывучэння літаратурнай і грамадска-культурнай дзейнасці Якуба Коласа / М.І. Мушынскі ; Нав. рэд. М.А. Тычына. – Мінск : Беларус. навука, 2010. – 386 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ